

УДК 336
ББК 65.01
Е 45

Друкується відповідно до постанови Вченої Ради
Дніпропетровського національного університету

Головний редактор:

д-р екон. наук, проф. *Анатолій Антонович Покотілов*

Редакційна колегія:

д-р фіз.-мат. наук *С. О. Смірнов*, д-р екон. наук *В. А. Ткаченко*,
д-р техн. наук *О. М. Марюта*, д-р екон. наук *Л. В. Попкова*,
д-р екон. наук *О. В. Ковальов*, д-р екон. наук *Я. Г. Берсуцький*,
д-р техн. наук *Ю. Д. Морозов*, д-р екон. наук *Г. О. Крамаренко*,
д-р екон. наук *О. С. Галушко*, д-р техн. наук *Р. Б. Тяп*, д-р екон. наук *В. В. Дорофієнко*,
д-р екон. наук *О. Й. Шевцова*, д-р наук з державного управління *М. Х. Корецький*

Рецензенти:

д-р екон. наук, проф. Дніпропетровського національного університету

І. Л. Сазонець;

д-р екон. наук, проф. Дніпропетровської державної медичної академії

А. В. Батура

Е 45 **Економіка:** проблеми теорії та практики: Збірник наукових праць. –
Випуск 249: В 6 т. – Т. V. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2009. – 288 с.

ISBN 978-966-8736-05-6

У збірнику аналізуються актуальні проблеми економіки.
Для студентів, аспірантів та викладачів вузів.

УДК 6
ББК 01

ISBN 978-966-8736-05-6

© Колектив авторів, 2009

ЗМІСТ

Том I

Наумов О.О. ЗАПОБІГАННЯ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ (ВІДМИВАННЮ) ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ, ТА ФІНАНСУВАННЮ ТЕРОРИЗМУ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД.....	23	
Пакулін С.Л., Кірдіна О.Г., Топчій О.О. МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ	32	A
Диленко В.А., Доша А.В. ОПТИМИЗАЦИОННЫЙ ПОДХОД К ОПРЕДЕЛЕНИЮ ЭКОНОМИЧЕСКОГО ЭФФЕКТА ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ.....	40	A
Гусак О. М. УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ В АПК УКРАЇНИ.....	47	
Кузьмін О.Є., Кудря Я.В. ДО ПИТАННЯ ПРО ІННОВАЦІЙНУ КОНЦЕПЦІЮ УПРАВЛІННЯ КОРПОРАЦІЯМИ В МАШИНОБУДУВАННІ УКРАЇНИ: ПОСТУЛАТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ АКЦІОНЕРНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА	53	A
Мусієнко С.В. МІЖНАРОДНА ІНТЕГРАЦІЯ ТА ТОРГОВЕЛЬНІ ПОЛІТИКИ КРАЇН.....	60	
Булат М.А. БЮДЖЕТНЕ ПЛАНУВАННЯ К ОСНОВНА ЧАСТИНА БЮД- ЖЕТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ АПК.....	73	
Шаманська О.І. ВИКОРИСТАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ РЕСУРСІВ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД	79	
Иванов С.В. ОРГАНИЗАЦИОННО-ПРАВОВАЯ СТРУКТРА ПРЕДПРИЯТИЯ	86	

професор Соколова Л.В., Герман Т.М.
Харківський національний університет радіоелектроніки

МОДЕЛЮВАННЯ ВИБОРУ ІНВЕСТИЦІЙНО ПРИВАБЛИВОГО ПРОМИСЛОВОГО ОБ'ЄКТА

Анотація. На сучасному етапі становлення ринкових відносин інвестиційна діяльність виступає однією з визначальних умов успішного функціонування та економічно-соціального розвитку суб'єктів господарювання. Це обумовлює необхідність розкриття основних методів оцінки інвестиційної привабливості промислових підприємств та визначення найбільш оптимального, на нашу думку, методу оцінки інвестиційної привабливості з рахуванням темпових показників.

Ключові слова. Підприємство, інвестиційна привабливість, модель, інтегрований показник.

І Вступ.

У ринковій економіці необхідною передумовою сталого функціонування розвитку підприємств на основі прискорення сновлення їх виробничого потенціалу є відповідне інвестиційне забезпечення даного процесу, яке в свою чергу вимагає наявності ефективного механізму залучення інвестиційних ресурсів. Найважливішим елементом такого механізму поряд із попередньою оцінкою ефективності інвестування виступає теоретико-методологічне забезпечення оцінки інвестиційної привабливості підприємств, адже остання, на наш погляд, виступає в якості важеля узгодження інтересів інвесторів та промислових підприємств, які відчувають гостру потребу в залученні інвестицій, становить для перших певне підґрунтя для прийняття інвестиційних рішень щодо цінності об'єктної спрямованості капіталовкладень, надаючи уявлення про стан потенційних об'єктів інвестування, очікувані результати та ступінь інвестиційних ризиків, а для других - виступаючи як об'єктивна оцінка можливостей щодо перемоги в конкуренції за інвестиційні ресурси, так і певною мірою відліку для вишукування шляхів і засобів підвищення рівня інвестиційної привабливості для досягнення поставлених цілей, а також побудови ефективного управління інвестиційною діяльністю.

Вимоги сучасної практики управління інвестиційною діяльністю щодо її обґрунтованості й раціонального підходу до процесу прийняття рішень, обумовлюють актуальність подальшого теоретико-методологічного опрацювання проблеми узагальнення, вдосконалення і розвитку методичних засад оцінки інвестиційної привабливості потенційних об'єктів інвестування та практичного значення її розв'язання як для української економіки в цілому, так і для окремих її ланки – окремих суб'єктів господарювання.

Теоретичні та практичні питання оцінки інвестиційної привабливості як окремих суб'єктів господарювання, так і регіонів й країни в цілому знайшли

своє відображення в багатьох дослідженнях. За результатами аналізу літературних джерел з проблеми моделювання оцінки інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання було виявлено, що серед здобутків сучасної науки у зазначеному напрямку потрібно виділити роботи таких вітчизняних економістів як Білик М.С., Бойчук Р.М., Гриньов А.В., Калінін В.Н., Деренська Я.М., Ісаєва С.В., Кирій В.В., Коюда О.П., Покатаєва К.П., Пономаренко В.С., Соколова Л.В., Ястремська О.М. та інші [1, 3, 4, 6, 7, 8]. Беручи до уваги численні наукові розробки, позитивний досвід роботи науковців, слід зазначити, що не існує єдиного погляду як щодо визначення показника інвестиційної привабливості підприємства, так і формалізації самої задачі його оцінки.

Відповідно до наукових поглядів В.С. Пономаренка та О.М. Ястремської [4, с.178] інвестиційна привабливість підприємства – це відповідність можливостей ресурсного потенціалу вимогам інвестора та умовам реалізації інвестиційного проекту.

Науковець Д.М. Черваньов вважає, що інвестиційна привабливість підприємства характеризується сукупністю показників його фінансово-економічного стану, на основі аналізу яких потенційний інвестор може прийняти управлінське рішення щодо доцільності вкладення вільних засобів у розвиток цього підприємства без значного ризику їх втрати або неотримання очікуваного доходу на інвестований капітал [5, с.113].

У Методиці інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій [2], розробленій Агентством з питань запобігання банкрутству, сутність цього поняття визначається як рівень задоволення фінансових, виробничих, організаційних та інших вимог або інтересів інвестора щодо конкретного підприємства, яке може визначатися чи оцінюватися значеннями відповідних показників, у тому числі інтегральної оцінки.

Автор роботи Деренська Я.М. запропонувала таку модель оцінки інтегрального показника інвестиційної привабливості підприємства [6]:

$$I_{jj} = \sqrt{\sum_{i=1}^n (a_{ij} - a_{ij}^{nm})^2} - \sqrt{\sum_{i=1}^n (a_{ij} - a_{ij}^{hm})^2},$$

де I_{jj} – інтегральний показник інвестиційної привабливості j -го підприємства;

a_{ij} – відносні показники фінансового стану j -го підприємства у періоді, що розглядається;

a_{ij}^{nm} , a_{ij}^{hm} – порівняльні коефіцієнти, які характеризують відповідно позитивну та негативну тенденцію розвитку підприємства;

i – помер коефіцієнта, $i=1, \dots, n$;

j – номер підприємства, $j=1, \dots, m$.

На основі урахування усіх фінансових показників учений Коюда О.П. синтезував авторську модель у такий спосіб [7]:

$$I = \sum_{j=1}^m \prod_{i=1}^n d_i \times \frac{|x_{ij} - x_{i(\max(\min))}|}{x_{i(\max)} - x_{i(\min)}},$$

де x_{ij} – значення i -го показника;

d_i – рівень значущості i -го показника;

n – кількість показників ($n=45$);

$X_{i\min}$ – мінімальне значення i -го показника (при мінімізації);

$X_{i\max}$ – максимальне значення i -го показника (при максимізації).

Основними недоліками цих моделей є те, що побудовані на статистичних даних, тобто в них не відбувається динаміка фінансових показників. Тому, на нашу думку, доцільно, по-перше, використовувати темпові фінансові показники, як це запропоновано у роботі економістів Соколової Л.В. та Кириї В.В. [8], а по-друге, перелік основних оцінних показників, що характеризують рівень конкурентного потенціалу підприємства. Ми вважаємо, що такий методологічний підхід сприятиме розкриттю найбільш повної характеристики підприємства, що вимагають інвестицій та очікують їхнього надходження.

II Постановка завдання.

У сучасних реаліях української економіки нагальною є проблема залучення інвестицій у підприємства, адже активізація інвестиційної діяльності цієї ключової ланки економічної системи є потужним важелем розвитку й зростання національної економіки, піднесення рівня її конкурентоспроможності, що набуває особливого значення в контексті світових інтеграційних процесів. Цим, насамперед, і зумовлюється важливість дослідження науково-методичного забезпечення оцінки інвестиційної привабливості саме на мікро рівні, оскільки наявність такої оцінки становитиме певне підґрунтя для прийняття рішень, спрямованих на забезпечення ефективності інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання.

За результатами дослідження встановлено, що інвестиційна привабливість підприємства розглядається переважною більшістю науковців з двох позицій, що перебувають у взаємозв'язку, – як комплексна, головним чином фінансово-економічна, характеристика підприємства та як передумова майбутнього інвестування. Простежується виокремлення двох основних груп методичних підходів до оцінки інвестиційної привабливості підприємств, – прихильники підходів першої групи [1, 2] вважають достатнім визначати інвестиційну привабливість підприємств тільки на основі фінансового аналізу їх функціонування, тоді як їх опоненти [3, 4], не заперечуючи необхідності проведення такого аналізу, пропонують не обмежуватись цією предметною областю і вводити додаткові напрями та складові аналізу, тобто оцінювати інвестиційну привабливість з позицій комплексності та системності дослідження функціонування суб'єктів господарювання.

III Результати.

Одним із найбільш поширених методів оцінки інвестиційної привабливості об'єкта інвестування являється розрахунок інтегрального показника інвестиційної привабливості промислового підприємства. Для розрахунку даного показника пропонується проводити фінансовий аналіз ефективності діяльності підприємства за декілька періодів з метою отримання чисельних значень відпо-

відних темпових показників. Для підсилення уявлення щодо стану підприємства рекомендується провести у динаміці розрахунок конкурентного потенціалу підприємства на ринку товару, який виготовляє дане підприємство. Це дозволяє дізнатись, на скільки стійке місце займає підприємство у порівнянні з конкурентами на даному ринку товарів.

Розрахунок конкурентного потенціалу підприємства проводять за допомогою оцінки сукупності основних економічних показників, а саме на основі співставлення показників елементів, які утворюють конкурентний потенціал підприємства, з середніми по галузі або із показниками по групі конкуруючих повідних підприємств, що називаються бенчмарк.

Вибір інвестиційно-привабливого підприємства базується на оцінці інтегрального показника інвестиційної привабливості підприємства – ІППП. Пропонується використовувати таку мультиплікативну модель:

$$ІППП = \sqrt[l]{\prod_{i=1}^l \left(1 + \frac{\Delta K_i}{K_i^t}\right)} \times \sqrt[m]{\prod_{j=1}^m \left(1 - \frac{\Delta K_j}{K_j^t}\right)} \times \sqrt[\rho]{\prod_{r=1}^{\rho} \left(1 + \frac{\Delta KP_r}{KP_r^t}\right)} \rightarrow \max,$$

де ΔKP_r - абсолютне відхилення r -го виду потенціал у підприємства, $r = \overline{1, \rho}$;

KP_r^t, KP_r^{t-1} - значення r -го виду потенціалу підприємства в t -й та $(t-1)$ -й період часу відповідно;

$\Delta K_i, \Delta K_j$ - абсолютне відхилення значень i -го та j -го фінансових показників;

K_i^t, K_i^{t-1} - значення i -го локального фінансового показника за t -й та $(t-1)$ -й періоди часу відповідно для максимальних показників, $i = \overline{1, l}$;

K_j^t, K_j^{t-1} - значення j -го локального фінансового показника за t -й та $(t-1)$ -й період часу відповідно, для мінімальних показників, $j = \overline{1, m}$;

l, m, ρ - кількість відповідних оцінних фінансових показників, $l + m = n$;

n - загальна кількість оцінних локальних фінансових показників;

ρ - загальна кількість оцінних видів потенціалу підприємства.

Таким чином, відповідно до запропонованої моделі за критерієм "max ІППП" обирається найбільш інвестиційно-привабливе промислове підприємство.

На етапі практичного використання даної моделі рекомендується провести чисельну оцінку таких видів потенціалу промислового підприємства: виробничий, інноваційний, фінансовий, маркетинговий, управлінський, мотиваційний, комунікаційний, трудовий, інтелектуальний.

За необхідності доцільним можна вважати залучення до загальної оцінки ІППП неформальні експертні оцінки, які враховують додаткову інформацію щодо привабливості розташування підприємства, наявності під'їзних шляхів, стану комунікацій та інше.

VI Висновки.

Запропонована мультиплікативна модель базується на використанні ряду основних темпових фінансових показників доповнених показниками, які характеризують конкурентний потенціал підприємства. Такий теоретико-методологічний підхід, на нашу думку, буде сприяти більш глибокому аналізу інвестиційної привабливості промислових підприємств, розкривати найбільш повну низку переваг потенційних інвестиційних альтернатив підприємств для залучення інвестицій.

Використання даної моделі у практичній інвестиційній діяльності допоможе інвесторам приймати вірне рішення щодо своїх капіталовкладень з метою їх примноження у майбутньому.

Література.

1. Білик М.С., Бойчук Р.М. Порівняльний аналіз інвестиційної привабливості промислових підприємств з використанням методів сучасного факторного аналізу // Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та розвитку. Вісник НУ «львівська політехніка». – 2002. – Вип. №466. – С. 239-249.
2. Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій: Затв. Наказом Агентства з питань запобігання банкрутству №22 від 23.02.98 р. // Державний інформаційний бюлетень про приватизацію. – 1998. - №7. – С. 18-28.
3. Покатаєва К.П. Методичний підхід до інтегральної рейтингової оцінки інвестиційної привабливості підприємства на підрунті використання методів факторного аналізу / К.П. Покатаєва // Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». Технічний прогрес і ефективність виробництва. – Харків: НТУ «ХПІ». – 2007. – №14. – С. 57-69.
4. Пономаренко В.С., Ястремська Е.Н, Луцковский В.М. и др. Механизм управления предприятие стратегический аспект. – Х.: Изд. ХГЭУ, 2002. – 252 с.
5. Черваньов Д.М. Менеджмент інвестиційної діяльності підприємств. – К.: Знання-прес, 2003. – 622 с.
6. Деренська Я.М. Оцінка інвестиційної привабливості виробничих ланок промисловості // Вестн. Харьк. политехн. ун-та. Техн. прогресс и эффективность пр-ва. – 1999. – №90. – С. 7 – 11.
7. Коюда О.П. Визначення інвестиційної привабливості підприємств // Економіка: проблеми теорії та практики. – Дніпропетровськ: ДНУ. – 2003. – Вип. 175.- С. 154 – 162.